

305-055.2::28

343.62-055.2(497.11)

Fatima Fejzović

NASILJE U PORODICI IZMEĐU ŠERIJATA I SVJETOVNOG PRAVA

SAŽETAK

Islam, ali i sva ostala prava imaju za cilj da pomognu čovjeku, da mu daju mogućnost da ljepše i lakše provede život na ovom dunjaluku. Prema tome, niko nema pravo da bez razloga povrijedi nekoga ili da mu nanese bilo kakvu bol, bilo da se radi o fizičkoj ili duševnoj boli, a tome nas najbolje uči i sam Poslanik, s.a.v.s., koji nam kaže: „Najbolji musliman je onaj od čijih ruku i jezika su mirni drugi muslimani.“ (Muslim)

ABSTRACT

Islam, and all Islamic laws are aimed to help human by giving him the opportunity to spend his own life easier and more beautifully. Therefore, no one has the right to hurt someone without cause, accordingly, not to cause any kind of pain for others physical or mental.

That is what our Prophet himself – peace be upon him- learns us when he tells us: "**Muslim is the one from whose tongue and hand the people are safe...**"

UVOD

Svi smo mi stvoreni od Njega Jedinoga, svima nam je dao život, vazduh, dah, vodu, hranu, sunce, kišu... Jedino On nam sve to može i oduzeti. Allah Uzvišeni je Taj Koji je stvorio kosmos i nevidljivi svijet i pravila u njima. Džibril ne uzima dušu, melek za kišu ne daje vjetar, pisari dobrih djela ne pišu hrđava niti pisari hrđavih pišu dobra djela, već svako radi prema naredbi Vladara.

Svakom čovjeku je data šansa. Način na koji će i kako će živjeti odabira u većini slučajeva on sam.

Osnovni postulat u islamu je očuvanje života, a ne njegovo ugrožavanje ili uništavanje. Očuvanje ljudskog života je jedan od temeljnih ciljeva islama. Očuvanje života, a zatim i normalan način življenja i djelovanja na ovom svijetu.

Porodica je osnovna ćelija društva bez koje jedno društvo ne može funkcionirati na ispravan način. Ako želimo čvrstu zajednicu moramo imati i čvrstu porodicu, a ako želimo čvrstu porodicu moramo imati ili izgrađivati čiste i čvrste članove jedinice koje će skupa činiti porodicu.

Porodica je temelj na kojem počiva kompletno društvo, zbog toga islam poklanja posebnu pažnju izgradnji porodice i precizno određuje metode koje će nam pomoći u izgradnji zdrave i jake porodice. Islam nas uči najboljim metodama izbora supružnika, poklanja veliku pažnju odgoju djece, naglašeno provlačeći nit blagosti, ljubavi i milosti kao duhovnih komponenti koje upotpunjuju porodicu. Međutim, u posljednje vrijeme svjedoci smo sve glasnijih poziva, čak i u muslimanskim zemljama savremenog pogleda na porodicu čije uređenje je u sjeni apsolutnih ljudskih sloboda.

Sve više je devijacija koje prate porodice u cijelome svijetu. Gubljenjem zdrave porodice gubi se i zdrava zajednica. Jedan među prvim razlozima rušenja porodice, zapravo jeste nasilje u toj ili nad tom porodicom.

NASILJE

O nasilju govorimo kada neko nekog namjerno povrijedi i učini da se osjeća loše. Znači, nasilje je kada neko povrijedi nečije tijelo ili osjećanja.

Nasilje se može desiti svakome, i djeci, ali i odraslima. Ako se neki oblik nasilja veoma često ponavlja istoj osobi, onda kažemo da je to zlostavljanje.

Nasilje ne podrazumijeva samo batine, već i prijetnje, prisiljavanje, ograničavanje slobode, seksualno i psihičko mučenje.

Nasilje masovno šteti porodicama i uzrokuje mnogo duševnog i fizičkog bola. Zato se ono ne može tolerirati.

VRSTE NASILJA

Neki islamski učenjaci su nasilje podijelili na sljedeći način:

1) Nasilje roba u odnosu na njegova Gospodara. Ta vrsta nasilja se zove širk, tj. pripisivanje druga Allahu, dž.š. Mudri Lukman savjetujući svoga sina, zabranjuje mu činjenje širka, nazivajući ga velikim grijehom, a Kur'an govoreći o tome u 13. ajetu sure Lukman kaže:

„Kada Lukman reče sinu svome, savjetujući ga: „O sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, mnogoboštvo je, zaista, veliko nasilje (nepravda).“

(Sura Lukman, 13)

2) Nasilje čovjeka prema sebi na način činjenja grijeha koji su manji od širka. Ovu vrstu nasilja Allah, dž.š., će oprostiti ako hoće, a ako hoće, za to će ga kazniti. Čovjek kroz grijehe koje čini izaziva na sebe Allahovu srdžbu i kaznu, a On u 6. ajetu sure Tahrim kaže:

„O vi koji vjerujete, sebe i porodice svoje čuvajte od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti, i o kojoj će se meleki strogi i snažni brinuti, koji se onome što im Allah zapovijedi neće opirati, i koji će ono što im se naredi izvršiti.“

(Sura Tahrim, 6)

3) Nasilje prema drugim ljudima na način napada na njih, njihovu čast i imetke.

Sarajevo: 06. redžeb 1423. h/13. septembar 2002. g.

Hutba: Džamija „Kralj Fahd“

Hatib: Nezim Halilović - muderris

Islam na porodicu gleda kao osnovnu ćeliju od koje se sastoji kompletno društvo. Samo sa zdravim ćelijama društvo može biti potpuno zdravo. Zato se porodici poklanja tolika pažnja u islamu.

Ona ima svoje osnovno i šire značenje. Osnovno značenje riječi porodica u islamu odnosi se samo na roditelje i djecu, a šire na ostale članove porodice kao što su djed, nana, amidže, daidže, tetke. Dakle, islam teži ka uvezivanju većeg broja jedinki u porodici kako bi veze među njima bile što jače, čime bi ujedno ojačali kompletno društvo. Allah, dž.š., kaže: „A rođaci su, prema Allahovoj knjizi, jedni drugima preči, - Allah, zaista sve zna.“ (El-Enfal, 75) Ova porodična veza među većim brojem rođaka ogleda se u pravu na izdržavanje, nasljedstvu i uzajamnom potpomaganju, sve s ciljem jačanja društva, odnosno boljim povezivanjem jedinki unutar društva. Odnos među jedinkama je Allahov zakon iz kojeg nije izuzet nijedan čovjek. Kada je stvoren Adem, a.s., sa svojom suprugom nastanjen je u Džennetu. Iako je bio u Džennetu nije bio sam, nego mu je Allah, dž.š., podario ženu uz koju se smirio i u kojoj je našao sudruga za svoj život. Dakle, u čovjekovoj prirodi je da osjeća potrebu za supružnikom. Muškarac zavisi od žene, a žena od muškarca. Oni ne mogu jedno bez drugog, to je pravilo koje je Allah, dž.š., uspostavio i na kojem se temelji izgradnja porodice u islamu.

Kada se spomene porodično nasilje onda se u većini slučajeva misli na nasilje koje vrše muškarci prema ženama, međutim, ne smijemo zanemariti činjenicu da je veliki broj i nasilja roditelja nad djecom, zatim i nasilje nad muškarcima, odnosno nad muževima. To nam potvrđuju i činjenice da se u svijetu otvaraju sigurne kuće kako za žene i djecu tako i za muškarce. Jedna od takvih kuća je prva otvorena na Balkanu i to u Čupriji. Međutim, broj nasilja nad ženama premašuje broj nasilja nad muškarcima.

VRSTE NASILJA NAD ŽENAMA

Psihičko nasilje

Psihičko nasilje je najrasprostranjeniji vid nasilja i podrazumijeva situacije kada vas partner: vrijeđa, ismijava, kritikuje, optužuje, prijeti vam, naziva vas pogrdnim imenima, ponižava, omalovažava vas ili vašu rodbinu i prijateljice, ljubomorani je, prisluškuje vaše razgovore, pretresa vašu tašnu, ograničava ili onemogućava komunikaciju sa rodbinom i prijateljicama, kada vas svojim ponašanjem nagoni da mislite da ste „luda“ i druge slične situacije.

Ekonomsko nasilje

Ekonomsko nasilje podrazumijeva sljedeće situacije: kada vaš partner ne daje novac za potrebe porodice, ne dozvoljava vam da imate uvid i pristup porodičnoj zaradi, uzima vašu zaradu i ograničava potrošnju, traži od vas da opravdate svaku paru, primorava vas da napustite posao ili vam ne dozvoljava da se zaposlite, manipulativnim radnjama onemogućava vam da napredujete u poslu ili da se školujete (uvijek pred ispit ili vašu obavezu na poslu pravi ekscese, uplaćuje vam skupa putovanja, organizira dolazak gostiju), sva imovina koju stičete se vodi na njegovo ime i druge slične situacije.

Fizičko nasilje

Fizičko nasilje podrazumijeva: šamaranje, udaranje, guranje, šutiranje, gnječenje, čupanje za kosu, lomljenje dijelova tijela, posekotine, davljenje, grebanje, ujedanje, saplitanje, gađanje nekim predmetom i drugo.

Seksualno nasilje

Ugrožavanje spokojstva

Pod ugrožavanjem spokojstva podrazumijeva se vika, galama, istjerivanje iz stana, sakrivanje ili izbacivanje vaših stvari, dokumenata, razbacivanje, cijepanje i uništavanje vaših predmeta, nanošenje štete na kućnim aparatima i dr.

2014. godine Agencija Evropske unije za osnovna prava objavila je potresne rezultate o nasilju nad ženama, naime radi se o sljedećim rezultatima.

Rezultati pokazuju da je zlostavljanje pandemično: gotovo 62 miliona žena, odnosno svaka treća, pretrpjela je nasilje od 15. godine. Jasno je kako evropske žene nastavljaju izdržavati visoke nivoe nasilja.

Istraživaoci su razgovarali s više od 42.000 žena u 28 zemalja članica EU, što je najobimnije istraživanje svoje vrste. Učesnice su ispitane o njihovom iskustvu kada je riječ o fizičkom, psihičkom i seksualnom nasilju.

Prema studiji, 55 % žena je seksualno provocirano, 18 % njih su bile uhođene, dok ih je 43 % pretrpjelo psihičko zlostavljanje.

Podaci su bili razvrstani po državama, a najviše stope nasilja zabilježene su u Danskoj (52 %), Finskoj (47 %) i Švedskoj (46 %), dok su najniže stope u Španiji (22 %), Grčkoj (21 %), Austriji (20 %) i Poljskoj (19 %).

Kazne za nasilje

U Austriji su, kao i u mnogim drugim zemljama, posljednjih godina doneseni novi zakoni protiv nasilja. Tako, naprimjer, Zakon o zaštiti od nasilja predviđa da policija nasilnika može odmah izbaciti iz stana i zabraniti mu povratak na deset dana. Nadležni sud tu zabranu može produžiti na tri mjeseca. Nasilnik koji se ne drži propisane zabrane svaki put mora platiti novčanu kaznu.

Ne isplati se, dakle, biti nasilan, jer se pored kazne reskira i gubljenje porodice!

Kazne u Srbiji

Član 194.

(1) Ko primjenom nasilja, prijetnjom da će napasti na život ili tijelo, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, tjelesni integritet ili duševno stanje člana svoje porodice,

kaznit će se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana korišćeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo podobno da tijelo teško povrijedi ili zdravlje teško naruši, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je usljed djela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušavanje zdravlja ili su učinjena prema maloljetnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

(4) Ako je usljed djela iz st. 1, 2. i 3. ovog člana nastupila smrt člana porodice, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(5) Ko prekrši mjere zaštite od nasilja u porodici koje mu je sud odredio na osnovu zakona,

kaznit će se zatvorom od tri mjeseca do tri godine i novčanom kaznom.

(Zakonik Srbije, član 194)

Kazne u islamu

Ovu vrstu nasilja Allah, dž.š., neće oprostiti, osim nakon oprosta od strane onoga kome je nasilje učinjeno. Ako mu ne želi oprostiti, za to može tražiti naknadu na dunjaluku i Ahiretu. To potvrđuje hadis koji navodi Muslim u Sahihu:

Prenosi Ebu-Hurejra, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Svačije pravo će na Sudnjem danu biti vraćeno onima kojima pripada, pa čak i pravo šukave ovce u odnosu na rogatu.“ (Muslim)

Kada će na Sudnjem danu pravo šukave ovce u odnosu na rogatu biti nadoknađeno, kako će tek biti zaštićena prava obespravljenih vjernika? Razmišljamo li o tome i pripremamo li se za taj Dan, Dan u kojem će biti poravnati svi računi?

Zašto se nepravedni muževi prema svojim ženama ne boje Dana poravnanja računa, pa i pored toga maltretiraju i ponižavaju svoje žene, a žene nisu robovi, već supruge koje imaju svoja prava. Teško mi pada kada čujem da mnogi muževi svojim suprugama čine život nesnosnim; tuku ih bez razloga, maltretiraju, nazivaju pogrđnim imenima i ponižavaju na razne načine, a u isto vrijeme su spremni drugima dijeliti lekcije o lijepom ponašanju i usta su im puna Šerijata.

Sarajevo: 06. redžeb 1423. h/13. septembar 2002. g.

Hutba: Džamija „Kralj Fahd“

Hatib: Nezim Halilović - muderris

Odlučivanje na razvod braka dovodi do rješavanja ovog problema, zaboravljajući da je razvod „Allahu, dž.š., najmrža stvar od dozvoljenih stvari!“

Razvod braka ne utiče samo na supružnike, već itekako zadaje velike boli djeci i ostaloj rodbini. Statistike su pokazale da djeca kojima su roditelji razvedeni mnogo se lakše kasnije odlučuju na isti korak, također, osobe koje su preživjele nasilje često čine iste stvari. Što se da zaključiti da činjenje nasilja nad jednom osobom može prouzrokovati posljedice na više osoba.

Za ovu vrstu nasilja predviđena je diskreciona kazna, odnosno nadležni organi će odlučiti na koji način će kazniti počinitelja.

Novi zakon u Srbiji

Novi zakon u Srbiji nastupio je 1. juna 2017. godine.

U Nacrtu zakona koji je objavljen na sajtu Ministarstva pravde, predviđena je obaveza nadležne policijske uprave da vodi evidencije o prijavljenim slučajevima nasilja u porodici, određivanju i sprovođenju hitnih mjera i mjera zaštite od nasilja u porodici propisanih Porodičnim zakonom.

Nadležni sud i Nadležno tužilaštvo, prema Nacrtu zakona također su dužni da vode evidenciju o nasilju u porodici.

Spomenute evidencije vodit će se u Republičkom javnom tužilaštvu u elektronskom obliku i činit će Centralnu evidenciju o slučajevima nasilja u porodici.

Novi Zakon o sprečavanju nasilja u porodici uvodi potpuno nove hitne mjere - udaljavanje nasilnika iz porodice i zabranu prilaska žrtvi, kao i profesionalno-disciplinsku odgovornost za službenike koji ne budu postupali u skladu sa

zakonom. Udaljavanje može trajati 48 sati i to policijski službenik može odrediti, a nakon toga, na prijedlog javnog tužioca, sud može odrediti da se hitna mjera produži još 30 dana.

To znači da se žrtvi daje mogućnost 32 dana da se oporavi i da se na neki način osamostali, da bude zaštićena u tom periodu, ukoliko dođe do kršenja hitne mejre, može se izreći kazna zatvora do 60 dana u prekršajnom postupku, gdje će sud vrlo brzo reagovati.

U Srbiji je u 2016. godini ubijeno 3 djece i 22 žene. Nakon stupanja novog zakona o nasilju dolazimo do poražavajućih podataka.

Prema izvještaju iz Republičkog javnog tužilaštva, od početka primjene Zakona o sprečavanju nasilja u porodici u periodu od 1. do 30. juna ukupno je razmatrano 2.430 slučajeva nasilja u porodici, od čega je na području Apelacionog javnog tužilaštva u Beogradu 839, Novog Sada 588, Kragujevca 733, dok je na području Apelacionog javnog tužilaštva Niš razmatrano 270 slučajeva nasilja u porodici.

Čak 1.212 prijedloga za produženje hitnih mjera zaštite od nasilja podnijeto je u čitavoj Srbiji. U ovim zahtjevima prednjači područje koje obuhvata Apelaciono tužilaštvo u Kragujevcu gdje je podnijet 421 zahtjev. Među zahtjevima koji su stigli u ovo tužilaštvo u najvećem broju jesu oni iz Jagodine gdje je zahtjeve podnijelo čak 56 osoba. Na području Apelacionog tužilaštva Beograd pristiglo je 289 prijedloga za produženje mjera, dok je u Novi Sad i Niš stiglo 252, odnosno 250 prijedloga.

Od zahtjeva koji su podnijeti, sud je usvojio skoro sve, odnosno 1.174.

Porodično nasilje u Sandžaku ili konkretno u Novom Pazaru i nije tako prošireno kao u ostalim gradovima Srbije. Tako bar govore činjenice i broj prijavljenih.

Stupanjem na snagu novog zakona o nasilju u porodici ima pozitivne naznake, ali još uvijek nema konkretnih podataka ili pomaka.

(Uprava za spcijalni rad, Novi Pazar)

Islam, ali i sva ostala prava imaju za cilj da pomognu čovjeku, da mu daju mogućnost da ljepše i lakše provede život na ovom dunjaluku. Prema tome, niko nema pravo da bez razloga povrijedi nekoga ili da mu nanese bilo kakvu bol, bilo da se radi o fizičkoj ili duševnoj boli, a tome nas najbolje uči i sam Poslanik, s.a.v.s., koji nam kaže: „Najbolji musliman je onaj od čijih ruku i jezika su mirni drugi muslimani.“ (Muslim)